

Història i arqueologia

L'Armentera: repressió política a un poble de l'Alt Empordà. El cas d'en Joan Blanch Puig

Pelai Pagès i Blanch

Universitat de Barcelona
Mail: p.pages@ub.edu

Enviat: 10/07/2023

Acceptat: 05/09/2023

Resum: L'article se centra en la repressió franquista, en la immediata postguerra, que va tenir lloc a l'Armentera, un poble de l'Alt Empordà, on durant la guerra no es va produir cap víctima mortal. La qual cosa fou una de les característiques més emblemàtiques d'aquesta població. A desgrat de tot, acabada la guerra, foren empresonats, jutjats i condemnats en consell de guerra les persones que havien jugat un paper important durant el conflicte bèl·lic, especialment Joan Blanch Puig, que havia estat president del sindicat de pagesos i secretari del Consell d'Administració i confiscació de béns. Condemnat a 20 anys de presó, de seguida es va posar en funcionament un procés perquè se li commutés la pena, en el que hi varen intervenir diverses personalitats locals, membres de la Falange Española. A desgrat de tot, la commutació va arribar molt tard i no fou fins a començaments de gener de 1943, que en Joan Blanch va poder sortir de la presó.

Paraules clau: Repressió franquista, postguerra, Partit Obrer d'Unificació Marxista.

Abstract: The article focuses on Franco's repression, in the immediate post-war period, which took place in Armentera, a town in the Alt Empordà, where there were no fatalities during the war. Which was one of the most emblematic characteristics of this town. Unfortunately, after the war, the people who had played an important role during the war were imprisoned, tried and sentenced in a court of war, especially Joan Blanch Puig, who had been president of the farmers' union and secretary of the Board of Directors and confiscation of assets. Sentenced to 20 years in prison, a process was immediately launched to commute his sentence, in which several local personalities, members of the Spanish Falange, intervened. Unfortunately, the commutation came very late and it wasn't until the beginning of January 1943 that Joan Blanch was able to leave prison.

Keywords: Francoist repression, post-war, Workers' Party of Marxist Unification.

L'any 1936, en què es va iniciar la guerra civil, l'Armentera era un poble que no arribava al miler d'habitants. Segons el cens de 1936 en tenia 991 i era —com la majoria dels pobles de la comarca— un poble de pagès, on la pràctica totalitat de la població vivia, per tant, del conreu del camp. Però, una de les característiques d'aquest poble és que durant la guerra no hi hagué cap víctima mortal. És, no cal dir-ho, una situació força excepcional, si tenim en compte que l'esclat de la guerra va provocar una repressió intensa. A la zona controlada per l'exèrcit insurrecte, contra les esquerres i contra tots aquells que no havien recolzat el cop d'estat militar. A la zona que va quedar sota el control de la República contra les dretes i contra l'Església i els capellans. Les víctimes mortals, a causa de la repressió, foren nombroses i avui sabem que l'extermini fou força més important al territori controlat per l'exèrcit que no pas a la zona republicana. Entre altres raons, perquè, a diferència del què va succeir en la zona insurrecta, a la zona republicana no varen mancar persones i institucions contràries a la repressió indiscriminada.

Aquest fou el cas de l'Armentera, on hi hagué ciutadans que no només estaven en desacord amb les pràctiques repressives, sinó que es varen enfrontar amb aquells que les volien portar a terme. Una de les persones que es va trobar en aquesta situació fou, per exemple, en Joan Blanch i Puig, un pagès i sindicalista, que havia nascut a Palau de Santa Eulàlia, a l'Alt Empordà, l'any 1898 i que feia anys que residia a l'Armentera. De fet, sense haver militat mai a cap partit, fou candidat a les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931 i membre del primer Ajuntament republicà. En esclatar la guerra fou President del Sindicat de Pagesos i secretari del Consell d'Administració i confiscació de béns. Des d'aquests càrrecs fou contundent amb la seva actitud i fins i tot s'arribà a enfrontar amb membres del Comitè d'Orriols —un dels Comitès Antifeixistes més actius de la comarca— quan van anar a l'Armentera amb la voluntat de «fer neteja». Segons el seu testimoni, en Joan Blanch els hi va dir que en el poble no hi havia ningú a qui s'hagués de «netejar» i quan els altres li varen comentar que a l'entrada del poble un individu els hi va assenyalar que tindrien molta feina, ell els hi va contestar: doncs comenceu per ell. També, segons el seu testimoni, va avalar a membres del poble, coneguts per ésser de dretes, que ja havien estat detinguts i empresonats a la presó de Girona.

Per aquesta raó, a diferència d'altres membres del poble que militaven a partits —a l'Armentera el Partit Obrer d'Unificació Marxista hi va tenir una presència significativa—, quan es va acabar la guerra amb la derrota de la República, no va voler marxar del poble, convençut de què no li passaria res, ja que a l'Armentera no hi havia hagut delictes de sang. Però, d'acord a la documentació que es conserva a l'arxiu del Tribunal Militar Territorial Tercer de Barcelona i al Archivo General Militar de Guadalajara, els esdeveniments no van anar així. D'entrada perquè ben aviat fou denunciat per les noves autoritats que es van instal·lar al poble després de l'ocupació. Efectivament, es conserva la diligència escrita pel caporal de la guàrdia civil, Teodoro Tobalina López —que aleshores era comandant de Sant Pere Pescador— en la que explica:

«Que sobre las quince horas del día diez y siete de marzo de mil novecientos treinta y nueve, se ha presentado ante el que suscribe el vecino de la Villa de Armentera, don Miguel Riera March, de cuarenta y seis años de edad, casado, natural de Ventalló, y vecino de Armentera; en la actualidad Alcalde Gestor de la expresada Villa, en unión del Sub-Jefe de la Falange Española Tradicionalista y de las JONS, José Casanova Puig, de treinta y seis años de edad, casado, agricultor, natural y vecino de Armentera, los cuales hacen la siguiente denuncia: que están en antecedentes de cómo se encuentran en la citada Villa ciertos elementos de significación extremista, miembros del Comité Local durante la dominación roja del separatismo catalán, desempeñando todos ellos ciertos cargos».

En concret parlava de «Juan Blanch Puig, de cuarenta y un año de edad, casado, agricultor, del POUM como destacado del Comité» i parlava també de dos altres membres:

«Juan Casadevall Gener, de cuarenta y cuatro años de edad, casado, agricultor, Presidente del Comité y elemento destacado del POUM, Juan Masmartí Font, de cuarenta y ocho años de edad, casado, agricultor, afiliado a POUM y Presidente del Comité, todos ellos peligrosísimos a la Santa Causa Nacional».

Acabava assenyalant que:

«no tienen más que decir y que lo dicho es la verdad, firmando esta su manifestación en Armentera con el Guardia auxiliar José López Diéguez y el Cabo que suscribe».

El fet fou que, al cap d'un mes i deu dies després de què es produís la denúncia esmentada —exactament el dia 26 d'abril—, tots tres, amb nou persones més, foren jutjats pel Consell de Guerra Permanent número tres de Catalunya, en el Saló de Justícia de l'Audiència Provincial de Girona, i com se solia fer en aquells moments, el judici fou pel procediment sumaríssim d'urgència. En concret, a més dels tres armenterencs, es jutjava a set persones de Ventalló, a una del barri de Vila-robau i a una altra de Llançà.

Que la Sentència fou dura és més que evident. Dos membres de Ventalló, Emili Galià Tull i Miquel Puigvert Costa foren condemnats a mort. Al primer se l'acusava «*de tendencia extremista antes del 18 de julio de 1936*», d'haver estat el responsable de l'assassinat de quatre persones —«*para festejar los asesinatos anteriores, dio un banquete a sus compañeros de Comité, en el que comieron las aves que requisó en los domicilios de los asesinados*»— i d'haver contribuït a la destrucció del temple i a desmuntar les campanes. A Miquel Puigvert, que havia estat vice-president del Comitè Revolucionari, també se l'acusava de l'assassinat de les quatre persones esmentades, tot i que «*no consta tuviere participación directa el encartado en estos asesinatos*».

Segons la sentència, fou Alcalde de Ventalló des d'octubre de 1937 i president de la Comissió que va repartir les terres «*arrebataadas por el Comité a las personas de orden*».

A cadena perpètua foren condemnades tres de les persones jutjades, dues de les quals eren de Ventalló. En concret Francesc Bernat Pérez, considerat d'ideologia marxista, «*de la que hacía propaganda con anterioridad al Movimiento Nacional*», que fou nomenat alcalde quan es va suprimir el Comitè i era considerat un «*individuo charlatán, difamaba al ejército y al Movimiento Nacional*». Un cas singular era el de Salvador Albert Pey, que tot i haver nascut a Palamós se'l considerava veí de Ventalló. La sentència deixa clar el paper polític que havia tingut fins i tot abans de la Segona República:

«Individuo de antecedentes izquierdistas, exdiputado republicano con anterioridad a la Dictadura del General Primo de Rivera, designado Embajador de España en Bruselas en Mayo de 1931, habiéndose reintegrado a España el año 1934, en que se estableció en Ventalló. Actuó intensamente en las elecciones de 16 de febrero de 1936 y como militante de Izquierda dirigió la Constitución y funcionamiento del Frente Popular, que se reunía en su domicilio. Su hijo Francisco, que vivía bajo el mismo techo que el procesado, era el Jefe de Milicias de la Comarca y el mayor responsable de los crímenes que en ésta tuvieron lugar. El encartado era uno de los asesores de su hijo así como de los miembros del Comité. La labor de propaganda izquierdista que realizó se dejó sentir en el tiempo que duró la dominación marxista».

El tercer condemnat a cadena perpètua fou Joan Casadevall Gener, de l'Armentera, considerat «*izquierdista muy exaltado, afiliado al POUM*», i, com hem dit abans, se l'acusava d'haver estat President d'un dels Comitès que va funcionar durant la guerra, «*desde cuyo cargo persiguió a las personas de derechas, imponiéndoles multas*» i «*firmó unas hojas, en las que a varios vecinos de orden declaraba "facciosos"*». També se l'acusava d'haver estat President del Consell d'Administració i Incautació de Béns i d'haver intervingut «*en el saqueo del templo parroquial*».

A vint anys foren condemnats dos dels ciutadans de l'Armentera, en Joan Blanch Puig i en Joan Masmartí Font. Al primer, a qui es considerava, sense ser-ho, militant del POUM, se l'acusava d'haver estat membre «*de uno de los Comités que funcionaban en Armentera durante el dominio rojo, y posteriormente Secretario del Consejo de Administración e Incautación de fincas pertenecientes a vecinos afectos a la Causa Nacional. Algunos de éstos fueron obligados por orden del encartado y bajo amenazas a entregar al Comité parte de sus cosechas*». De fet, se l'acusava del delictes d'«*auxilio a la rebelión*» com solia ser habitual. Joan Masmartí també era acusat d'ésser militant del POUM, d'haver estat nomenat Alcalde i de ser vocal del Consell d'Administració i Incautació de béns, firmant l'ordre d'incautació de finques que eren propietat de persones afectes a la Causa Nacional, i, finalment, d'haver participat a la profanació i saqueig de l'església.

El membre de Ventalló Antoni Sala Sala fou condemnat a quinze anys. En el seu cas, era considerat d'ideologia marxista, havent estat un dels fundadors d'Esquerra Republicana en el seu poble. Fou alcalde amb el Front Popular i també se l'acusava de que havia intervingut a la destrucció i profanació del temple.

A dotze anys i un dia foren condemnats tres membres. Josep Serra i Martí, de Ventalló, considerat d'idees esquerranes, se l'acusava d'haver participat en la destrucció del temple parroquial de Vila-robau. Josep Martorell Ferrer, de Vila-robau, abans de la guerra no s'havia significat en activitats polítiques, però a l'inici de la guerra fou nomenat delegat del Comitè de Ventalló en el barri de Vila-robau i havia estat un dels promotors de la destrucció del temple. Si bé «*su actuación, en general, fue, no obstante, muy moderada*». Finalment, Josep Trull Lapedra, també de Ventalló, era un «*individuo de ideología marxista, muy escandaloso, que constantemente insultaba al Caudillo y al Glorioso Ejército Nacional*». Encara que no va disposar de cap càrrec, «*mantenía estrecha relación con los miembros del Comité y les incitaba a cometer desafueros*».

Per últim s'absolia a Enric Salvà Soler, de Llançà, ja que «*no aparece que haya participado en la rebelión ni cometido a su amparo violencias*».

En data 3 de maig de 1939, l'Auditor de Guerra de Barcelona prenia l'acord d'aprovar la sentència:

«y en su virtud comuníquense las penas de muerte impuestas a la Asesoría Jurídica del Cuartel General de S.E. el Generalísimo. Pasen los autos a su Instructor para cumplimentarlos del fallo respecto a los no condenados a la pena capital y en cuanto a éstos suspenderá la ejecución en tanto no reciba de esta Auditoría noticia del enterado de S.E. o resolución de conmutación de pena».

Segons la recerca historiogràfica existent, dels condemnats a la pena de mort només fou afusellat a Girona Emili Galià Tull el dia 31 de maig de 1939. Posteriorment, de Ventalló també foren afusellats Miquel Sala Sala, el dia 22 d'octubre de 1939, Pere Vilardell Rigalt, el 15 de novembre de 1939 i Àngel Jardí Vernet, el dia 28 de març de 1940. El 12 de maig de 1939 també fou executat a Girona, el militant del POUM de l'Armentera Francesc Serra Lluís, acusat d'haver participat en els esdeveniments que havien tingut lloc a Ventalló durant la guerra. [1]

Que de seguida es plantejà la commutació de la pena per en Joan Blanch Puig es posa de manifest per la documentació existent. Disposem del document de la «Comisión

Provincial de Examen de Penas de Gerona», firmat pel seu president el dia 6 de juny de 1940, en el qual, després d'assenyalar que havia començat a complir la pena el dia 17 de març de 1939 i que en aquells moments es trobava a la presó de Girona, deixava ben clar que en cap cas s'havia de commutar la condemna. El dia 12 de juny de 1940 era l'Auditor de Guerra —en aquest cas des de Barcelona— el que firmava l'Informe de l'autoritat judicial, segons el qual «*NO PROCEDE CONMUTAR la pena de VEINTE AÑOS DE RECLUSIÓN TEMPORAL, impuesta al encartado JUAN BLANCH PUIG*».

Que la cosa no va quedar aquí es va posar de seguida en evidència, quan el mes de novembre de 1941 la dona de l'empresonat, Catalina Masó Boada, enviava al President de la Comissió Central d'Examen de Penes, una petició que deia el següent:

«Que tengo a mi marido JUAN BLANCH PUIG, extinguiendo condena en la Cárcel Provincial de FIGUERAS (Gerona) por el delito de Auxilio a la Rebelión, cometido en el territorio municipal de Armentera. Condena impuesta por el Consejo de Guerra Permanente nº 3, en la plaza de Gerona el día 26 de abril de 1939-Año de la Victoria.

Para los efectos que procedan, en relación con la referida condena adjunto me honro en elevar a V.E. la presente junto con una declaración firmada por vecinos de solvencia y reconocida adhesión a la Causa Nacional, legalizada por todas las autoridades locales, a fin de que se digne ordenar su unión al expediente, y proceder si cabe la revisión de la misma, con arreglo a las pruebas aportadas».

Efectivament, la sol·licitud venia acompanyada d'un escrit firmat per sis persones, totes elles militants amb carnet de la FET y de las JONS. En concret es tractava de Josep Estragó Roura, comerciant, Josep Casanovas Poch, propietari, Tomàs Nicolau Blanch, metge, Narcís Puig Teixidor, pagès, Josep Valls Casanovas, també pagès i Francesc Llinàs Arnalot, Mestre Nacional.

D'entrada assenyaven que en Joan Blanch era una persona sobradament coneguda per tots els veïns de l'Armentera des de feia molt anys. I a continuació esmentaven la seva actuació a la població durant la guerra i l'avalaven convenientment, amb aquests termes:

«No cabe la menor duda que el penado aludido tomó parte activa en actos de práctica y ensayo marxista, del todo reprobables y no es menos cierto que colaboró, con los dirigentes rojos para imponer un desorden repudiable y nefasto; pero así mismo es innegable que el mencionado convecino, no es un delincuente habitual ni persona de malos instintos, con buena conducta familiar. Por el contrario, se trata de persona de buenos sentimientos personales, sin cultura, y sin formación de ninguna clase, que creyó y realizó, de buena fe, a fuerza de serle repetido actos derivados de doctrinas, cuyos fundamentos, no sabría explicar ni de cerca ni de lejos desarrollar. La responsabilidad contraída con ocasión de la criminal traición que contra la patria realizó el marxismo, graduada con arreglo capacidad y cultura personal de los responsables, diferencia grandemente la de aquellos desgraciados, en la completa ignorancia, obedecieron a los verdaderos dirigentes, y actores, directamente responsables, de la tragedia.

Está en el convencimiento de los declarantes, y de toda la población de Armentera, en la que no se cometió durante el dominio rojo ningún delito de SANGRE, que el condenado JUAN BLANCH PUIG, fue inducido y engañado por falsarios que con espejuelos y disimulos de mala ley le envenenaron y embotaron la conciencia para hacerle cometer actos que por si solo era absolutamente incapaz de ordenar y realizar.

Se trata de un trabajador del campo de buena vecindad, que, a lo largo de su existencia, no ha demostrado más que ignorancia, con ausencia absoluta de perversidad, ni mala intención, al alcance de sus conocimientos. Bien orientado no es un ciudadano de malas

cualidades ni peligroso para el Régimen, simplemente sirvió de instrumento a los que con saña alentaron contra la Patria.

Creemos fundadamente, que no sería injusto, y con nosotros toda la población de Armentera, se atenuara y redujera la prisión de los que, con la experiencia adquirida y castigo sufrido, habrían de conducirse y comportarse como perfectamente adaptados al Régimen que salvó a España, del oprobio, ya que existen motivos notorios que justifican nuestra apreciación que estimamos es general.

Lo que declaramos y firmamos conjuntamente para que produzca efectos ante las autoridades y organismos correspondientes, en Armentera a quince de Noviembre de mil novecientos cuarenta y uno».

Aquesta sol·licitud venia, al mateix temps, confirmada per l'Alcalde de la població, pel cap local de la FET y de las JONS i pel capellà del poble. En el primer cas, l'alcalde afirmava que «no existiendo inconveniente alguno por parte de esta Alcaldía, en la concesión de los beneficios que señalan los aludidos declarantes, pudiendo el PENADO JUAN BLANCH PUIG residir en esta población por no resultar elemento peligroso por la Causa Nacional». El cap local de la Falange, per la seva banda, certificava que els signants de la sol·licitud disposaven, certament, del carnet de falangistes i «así como existen antecedentes para considerar verídicas sus declaraciones». Mentre que el capellà acreditava «que por los antecedentes que poseo puedo considerar verídicas las declaraciones prestadas, adhiriéndome como PASTOR y Padre Espiritual a las Autoridades locales». En tots els casos hi havia la firma i el segell corresponent.

Que aquesta sol·licitud no va tenir cap mena d'eficàcia ni va donar cap resultat, es posa de manifest pel fet de què uns mesos més tard, en concret el dia 18 d'agost de 1942 la dona de l'empresonat tornava a fer una nova sol·licitud, també adreçada al President de la Comissió Central d'Examen de Penes, amb la finalitat de «proceder si cabe a la aplicación de los beneficios de libertad condicional de mi marido con arreglo a las pruebas aportadas». En aquesta ocasió la sol·licitud també anava avalada per quatre dels convidats que ja havien firmat el primer. En concret per Narcís Puig Teixidor, Tomàs Nicolau Blanch, Josep Casanovas Poch i Josep Valls Casanovas. Però els arguments que en aquesta ocasió varen utilitzar eren una mica diferents, perquè sobretot es van centrar en les situacions que es varen viure durant la guerra civil, ja que es consideraven «conocedores de los hechos y actuaciones ocurridos a partir del 18 de julio de 1936»:

«Que en esta Villa al igual que en los demás pueblos de la Comarca se inició el Movimiento Revolucionario con la formación de un Comité la actuación de estos es sobradamente conocida para que sea relatada, no obstante cabe hacer resaltar que el de esta Villa tiene unos particularismos que no tuvieron otros, a saber:

Anularon el ayuntamiento del Frente Popular que socialmente nada representaba y mandaron conforme a las ideas que sustentaban. Los dirigentes para atraerse la simpatía y colaboración de la clase necesitada prometieron y realizaron un REPARTO DE TIERRAS (Único) y verdadero problema local que resuelto en arriendo o aparcería facilitaría vida próspera a familias laboriosas y honradas. Este reparto de tierras se hizo principalmente a base de fincas de personas afectas a la ideología derechista, y fueron entregadas en cultivo a labradores necesitados y también a parientes y amistades aunque tuvieran sobradas. De esta manera lograron una mayor colaboración en cuantas organizaciones marxistas hizo falta.

Los dirigentes que de todo hicieron alarde, menos de valor, procuraron sortear los momentos de peligro, y así vieron llegar el final Victorioso del Invicto Ejército de Nuestro Caudillo Franco; pero temiendo dar cuenta de sus actos a la Justicia, cobardes como siempre fueron huyeron al extranjero en donde siguen. Quedaron en esta población y hoy gimen en la cárcel varios vecinos que debido a las razones expuestas tuvieron más o

menos colaboración con organizaciones marxistas y que sin duda se quedaron porque NADA DELICTIVO CREÍAN HABER COMETIDO. A la meritada colaboración fueron arastrados por las promesas de los cabecillas huidos (hoy en ignorado paradero). La colaboración de estos desgraciados bien analizada no fue más que de simples COMPARSAS, INSTRUMENTOS Y COLABORADORES SECUNDARIOS, que fuera del número para nada contaban ni PESABAN SUS OPINIONES ni colaboración, la cual cuando no se ajustaba al capricho de los dirigentes por cualquier pretexto era eliminada.

Cabe sobremanera hacer resaltar QUE EN ESTA VILLA NO SE COMETIERON DELITOS DE SANGRE, y muchos de los que purifican sus desvíos, protegieron eficazmente a vecinos de la población, NO PERMITIENDO que en esta Villa se cometieran GRAVES DESMANES».

A partir d'aquí feien esment al cas de Joan Blanch:

«Esto en cuanto a líneas generales, pero concretamente en el caso que nos ocupa del INCULPADO “JUAN BLANCH PUIG”, a pesar de haber sido miembro de Organizaciones Marxistas, habiendo formado parte como Vocal del Segundo Comité (que se constituyó en esta Villa cuando los ánimos estaban más calmados) y haber colaborado en otras organizaciones del Gobierno Marxista, NO ES MENOS CIERTO que con anterioridad al Glorioso Movimiento Nacional, había sido siempre ELEMENTO DE DERECHAS, e incluso tuvo cargos de representación (como Concejal) en Gobiernos de Orden, y que a la colaboración con los elementos MARXISTAS fue llevado por SU SITUACIÓN PRECARIA, que de esta forma creía el inculpado (por su poca cultura) haber resuelto. ACTUÓ SIEMPRE COMO ELEMENTO DIRIGIDO E IMPULSADO POR SU MALA SITUACIÓN ECONÓMICA. Es generalmente considerado como INCAPAZ DE COMETER ACTOS DELICTIVOS, pues demostró haber sido ELEMENTO DE ORDEN Y HONRADO PADRE DE FAMILIA».

El text acabava fent una referència a què:

«los firmantes del presente documento les ha movido hacer la presente declaración, por creer en conciencia se ajusta a la realidad de los hechos ocurridos en el Período Revolucionario a partir del 18 de julio de 1936 en esta Villa, y la elevan a las Autoridades competentes por si procede la aplicación AL INCULPADO DE LOS BENEFICIOS DE LIBERTAD CONDICIONAL, tan necesarios a sus familiares, que si no fueran por los auxilios prestados estarían poco menos que en la indigencia».

En aquesta ocasió la sol·licitud venia també avalada per l'Alcalde i pel Jefe local de la Falange, que deixaven constància de què els firmants eren «vecinos de esta localidad de reconocida solvencia y adhesión al Movimiento Nacional».

De manera immediata aquesta nova sol·licitud tampoc no va tenir cap efecte, però no varen passar masses mesos —en concret fou el mes de gener de 1943— quan, finalment, en Joan Blanch fou posat en «llibertat condicional provisional». No fou, però, fins el maig de 1944 que la Comissió Central d'Examen de Penes —que depenia del Ministeri de l'Exèrcit— feia una proposta de commutació, per bé que en aquesta ocasió la pena de vint anys era commutada per la de dotze anys i un dia de reclusió menor. Segons consta en un nou document expedit pel Jutge Militar de Girona, i firmat el dia 7 de juliol de 1944, el penat fou condemnat a 12 anys i un dia i va estar detingut en presó preventiva o atenuada des del 17 de març de 1939 al 17 de maig de 1944, en concret durant cinc anys i dos mesos, quedant-li per complir 6 anys, deu mesos i un dia. I, efectivament, el director de la Presó de Figueres i President de la Junta de Disciplina de la mateixa presó, firmava el «certificado de liberación definitiva» el 18 de gener de 1951. De tal manera que, segons

el certificat elaborat per la Direcció General de Serveis Penitenciaris i de Rehabilitació de la Generalitat de Catalunya, firmat a Figueres pel director de la Presó, el dia 17 d'octubre de 2006, en Joan Blanch havia ingressat a la Presó Provincial de Girona el dia 17 de març de 1939, havia estat traslladat a la presó de Figueres el dia 13 de febrer de 1940, se l'havia posat en llibertat condicional provisional el 19 de gener de 1943 i havia estat posat en llibertat definitiva el 18 de gener de 1951.

Evidentment, haver restat gairebé quatre anys a la presó per no haver comès cap delictes i per haver salvat vides era una condemna que en Joan Blanch —que, per cert, no era un home sense cultura, com havien afirmat els seus avaladors— no va poder suportar. A més tenint, com tenia, una família —dona i tres fills— que mentre va estar a la presó varen tenir importants dificultats de supervivència. El fet fou que en sortir de la presó no es va voler quedar a l'Armentera, a desgrat de què no foren pocs els convilatans que el volien convèncer de què ho fes. El sentiment d'haver-se sentit traït després de la seva actuació durant la guerra va ser un argument de prou pes perquè quan va sortir de la presó marxés a Mataró, al Maresme, on va seguir fent de pagès fins a la seva jubilació i on va morir el 29 de gener de 1977.

De fet, el cas d'en Joan Blanch és un exemple més que posa de manifest l'arbitrarietat amb què es portà a terme la repressió franquista a la immediata postguerra.

Figures

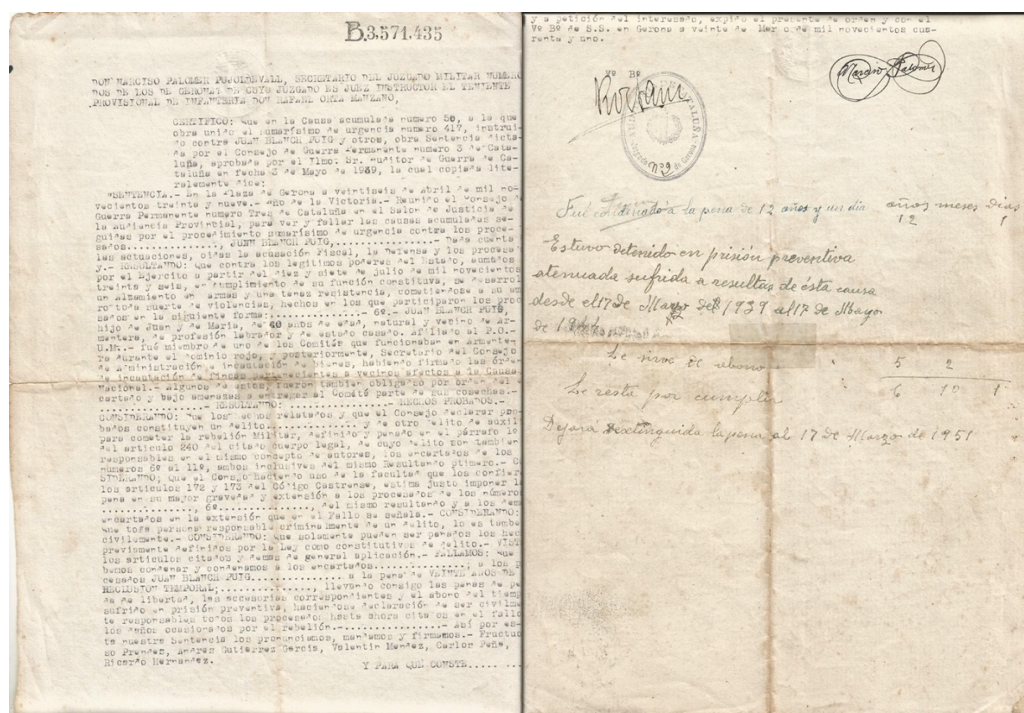
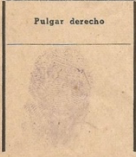

Figura 1. Sentència del Consell de Guerra en el que va ser condemnat Joan Blanch Puig

Figura 2. Certificat d'Alliberament definitiu de Joan Blanc Puig

CERTIFICADO DE LIBERACION DEFINITIVA

Don ANTONIO DE MATA POLO, Director de la Prisión
DE FERRUDO de FIGUERAS (Gerona)
y Presidente de la Junta de Disciplina de la misma. T. P. A.—Mod. 102

FILIACION Y RESEÑA	CERTIFICO. Que en el día de hoy y previa aprobación del Tribunal sentenciador, se concede libertad definitiva a <u>JUAN BLANCH PUIG</u>
Nombre <u>JUAN BLANCH PUIG</u>	
Naturaleza <u>Pelau de St. Sulpici</u>	
Edad <u>41</u>	
Pelo	de _____ por haber extinguido su condena.
Ojos	
Cara	
Color	cuya filiación se expresa al margen, fué puesto en libertad condicional el día <u>16</u>
Complexión	de <u>enero</u> de <u>1943</u>
Estado civil <u>casado</u>	y desde entonces a la fecha su comportamiento ha sido irreprochable, demostrando con ello que ha hecho buen uso de la gracia que se le concedió.
Hijos	
Domicilio que elige <u>Armentera,</u> <u>Dta. Ramonç, 20</u>	Y para que conste expido la presente en <u>Figueras</u> a <u>diez y ocho</u> de <u>enero</u> de mil novecientos <u>cinquenta y uno</u>
SEÑAS PARTICULARES	
<u>Juan Blanch</u> [Firma del liberado e impresión dactilar del pulgar derecho.]	<u>J. Mata</u>
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;"> Pulgar derecho </div>	

Notes

1. SOLÉ I SABATÉ, J.M. (1985): *La repressió franquista a Catalunya, 1938-1953*. Edicions 62, Barcelona, pàgs. 338 i 344.

Autoria: El present treball ha estat conceptualitzat i escrit per Pelai Pagès i Blanch. L'autor ha llegit i està d'acord amb la versió del manuscrit.

Conflictes d'interès: L'autor declaran no tenir cap conflicte d'interès.

Copyright: © 2023 de l'autor. Presentat per a una possible publicació d'accés obert sota els termes i les condicions de la llicència Creative Commons Attribution (CC BY) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).